

آیا در شهادت حضرت علی (ع) فرزندانش لباس سیاه پوشیده اند؟

توضیح سؤال:

بعد از این که امیر مؤمنان علیه السلام به شهادت رسیدند، آیا اهل بیت آن حضرت در مصیبت از دست دادن ایشان لباس سیاه پوشیده اند و برایش عزاداری کرده اند؟ اگر سندی در این باره وجود دارید لطفاً ذکر نمایید.
متشکرم.

پاسخ:

سیاه پوشی امام حسن (ع) در شهادت امیر مؤمنان (ع) (سند معتبر)

طبق روایت معتبر در کتب اهل سنت، در فردای خاک سپاری امیر مؤمنان علیه السلام، فرزند بزرگ آن حضرت، یعنی امام حسن علیه السلام در میان مردم و جمعیت عزادار و سوگوار کوفه حاضر شد و خطبه ایراد کردند. ایراد سخن آن حضرت در حالتی بوده است که ایشان با لباس مشکی و عمامه سیاه در میان مردم ظاهر شد و از فضائل بی نظیر آن حضرت سخن به میان آورد.
این روایت در کتاب «فضائل الصحابه» با سند معتبر این گونه نقل شده است:

مدتئا عبد الله قال مدتئی ابي نا وكيع، عن شريك، عن عاصم، عن ابي رزين، قال: فطبتنا المسن بن علي بعد وفاه علي وعليه عمامة سوداء، فقال: لقد فارقتكم رجل لم يسبقه الاؤلون بعلم، ولا يذكره الآفرون.

ابی (رزین می گوید: بعد از در گذشت علی [علیه السلام]، (پسرش) مسن [علیه السلام] در حالی که عمامه سیاه بر سر داشت برای ما فطبه فواند. و فرمود: مردی از میان شما رفت که از نظر مقام علمی کسی [جز رسول خدا] بر او پیشی نگرفت و بعد از او نیز همانند او نخواهد بود.

الشیبانی، ابوعبد الله أحمد بن حنبل (متوفای 241هـ)، فضائل الصحابه، ج 2، ص 600، تحقیق د. وصی الله محمد عباس، ناشر: مؤسسه الرساله - بیروت، الطبعة: الأولى، 1403هـ - 1983م.

ذهبی همین روایت را (بدون اشاره به ماجرای شهادت امیرمؤمنان) در دو جای کتابش از ابی رزین نقل می کند، که طبق این گزارش، امام حسن علیه السلام لباس سیاه برتن، و عمامه سیاه بر سر داشتند:

شريك عن عاصم عن ابي رزين قال فطبتنا المسن بن علي وعليه ثياب سود و عمامة سوداء.

از ابی (رزین) روایت شده است که مسن بن علی برای ما سفرانی کرد، در حالیکه لباس سیاه و عمامه سیاه برتن داشت.

الذهبی الشافعی، شمس الدین ابو عبد الله محمد بن أحمد بن عثمان (متوفای 748 هـ)، سیر أعلام النبلاء، ج 3، ص 267 و ص 272، تحقیق: شعيب الأرناؤوط، محمد نعیم العرقسوسی، ناشر: مؤسسة الرسالة - بیروت، الطبعة: التاسعة، 1413 هـ.

این روایت، علاوه بر این که ساهپوشی امام حسن علیه السلام را در سوگ حیدر کرار بیان می کند، از عمق مصیبت و عزادار بودن آن حضرت و بقیه اهل بیت علیهم السلام نیز حکایت دارد؛ چرا که لباس سیاه در بر کردن با عزادار بودن می سازد. اگر کسی توهم را نماید که عمامه سیاه بستن، سیره و عادت همیشگی صحابه بوده است، پس عمامه سیاه امام حسن علیه السلام نشانه عزاداری نیست.

پاسخ این گمان را خود همین روایت داده است؛ زیرا طبق این روایت، ایشان علاوه بر عمامه سیاه، لباس مشکی هم بر تن کرده بودند، آیا می توان گفت که صحابه همیشه لباس مشکی هم می پوشیدند؟

بررسی سند روایت:

1. عبد الله بن احمد:

ایشان فرزند احمد بن حنبل است و علمای رجال اهل سنت او را توثیق کرده اند. ابن حجر می نویسد:

عبد الله بن أحمد بن ممد بن منبل الشیبانی أبو عبد الرمن ولد الإمام ثقة.

عبد الله بن احمد بن ممد بن منبل شیبانی، کنیه اش ابو عبد الله، فرزند امام (احمد بن منبل) موثق است.

العسقلانی الشافعی، أحمد بن علی بن حجر ابوالفضل (متوفای 852 هـ)، تقریب التهذیب، ج 1، ص 295، تحقیق: محمد عوامه، ناشر: دار الرشید - سوريا، الطبعة: الأولى، 1406 - 1986.

2. احمد بن حنبل:

احمد پیشوای مذهب حنابله و بی نیاز از توثیق است. ابن حجر او را این گونه معرفی کرده است:

أحمد بن ممد بن منبل بن هلال بن أسد الشیبانی المروزی نزيل بغداد أبو عبد الله أمد الأئمة ثقة حافظ فقيه مجتهد.

احمد بن ممد بن منبل یکی از پیشوایان، فرد موثق، حافظ روایت، دانا و مجت است.

تقریب التهذیب ج 1، ص 84

3. وکیع بن الجراح:

وی از راویان بخاری و مسلم است و علمای اهل سنت او را توثیق کرده اند. ابن حجر می نویسد:

وکیع بن الجراح بن ملیح الرأسی ... ثقة حافظ عابد.

وکیع بن جراح ... موثق، حافظ (کسی که صد هزار حدیث حفظ باشد) و اهل عبادت است.

تقریب التهذیب ج 1 ص 581

ذهبی نیز می گوید:

وکیع بن الجراح أبو سفیان الرؤاسی **أمد الأعلام** ... قال أمد ما رأيت أوعى للعلم منه ولا أفضا.

وکیع بن جراح ... یکی از بزرگان ... احمد بن منبل گفته: من کسی را جامع تر و مافظ تر از وی ندیدم.

الکاشف ج 2، ص 350

4. شریک بن عبد الله :

او نیز از روایان بخاری و مسلم است. ابن حجر می گوید او فرد راستگو است:

شریک بن عبد الله النفعی ... **صدوق**.

تقریب التهذیب ج 1 ص 266

5. عاصم بن بهدله

او نیز از روایان بخاری و مسلم است و ابن حجر او را صدوق می داند:

عاصم بن بهدلة وهو بن أبي النجود ... **صدوق**.

تقریب التهذیب ج 1 ص 285

6. ابی رزین:

اسم این راوی، مسعود بن مالک است و از روایان مسلم می باشد. ابن حجر او را چنین معرفی می کند:

مسعود بن مالک أبو رزین الأسدی الكوفي **ثقة فاضل**.

تقریب التهذیب ج 1 ص 528

جهت رعایت اختصار، توثیق روایان فوق را تنها از زبان ابن حجر عسقلانی آوردیم و گرنه ذهبی و مزی و دیگران نیز شرح حال و توثیق آنان را در کتابهای شان آورده اند.

نتیجه:

عزاداری و سیاهپوشی در عزا و مصیبت امیر مؤمنان علیه السلام بر خلاف گمان دشمنانش امر جایز است و بدعت نیست. شیعیان با اقتدا به اهل بیت آن حضرت و امام حسن علیه السلام که بعد از پدرش امیر مؤمنان علیه السلام مقام امامت را داشتند، عزاداری می کنند و لباس سیاه بر تن می کنند.

المدد الله الذي جعلنا من المتمسكين بهولايته، اللهم اجعلنا من شيعته و فليصائه.